
De kans van je leven!

door Garmt Zuidema

Dat het toeval in een klein hoekje zit, hebben we allemaal zelf wel eens ervaren. Meestal in verband met een baan, een huis, een ontmoeting

Dat toevalligheden ook vaak in de paleontologie voorkomen, zowel in onze hobby als bij de vakmensen, wil ik u in dit artikeltje verhalen.

Zeeëgels, Spiriferen, Crinoiden

Het is alweer jaren geleden, dat in het uiterste puntje van Zuid-Limburg een nieuwe autoweg, de A 76 van Geleen naar Aken, werd aangelegd. In de buurt van Simpelveld werd een flinke heuvel doorsneden, zodat aan weerszijden van de weg hoge taluds ontstonden. Deze ontsluitingen bevonden zich in de Kunrader Kalk (Boven-Krijt). Deze bevatte hier een zeer opmerkelijke zeeëgelfauna. Bij mijn weten heeft slechts één persoon, de amateur-paleontoloog de heer Vlierks uit Simpelveld, van deze unieke gelegenheid geprofiteerd en een prachtige collectie samengesteld. Enkele jaren geleden werd het Albertkanaal in België aanzienlijk verbreed. De heer M. van Birgelen, evenals Vlierks amateur, was attent en waarschuwde enkele mede-amateurs. Door het zeven van veel materiaal uit het Danien (Paleoceen, Onder-Tertiair) kwamen tussen Vroenhoven en Kesselt voor het Limburgse volstrekt onbekende zeeëgelsoorten aan het licht. Deze werden zoveel mogelijk verwerkt in "Zeeëgels uit het Krijt en Tertiair van Maastricht, Luik en Aken" (Publ. Natuurhist. Genootsch. Limburg 36). Ook deze vindplaats was de vakmensen volstrekt ontgaan. Het is dan ook niet voor niets dat Dr. R.W.J.M. van der Ham als één van zijn stellingen bij zijn proefschrift schreef: "Een verantwoorde bewerking van meso- en megafossielen uit het Krijt en Tertiair van Belgisch en Nederlands Limburg is alleen nog mogelijk als behalve de museumcollecties ook de Limburgse privécollecties in het onderzoek worden betrokken."

Nog een voorbeeld. Jaren terug reisden we naar de Ardennen. De te vinden fossielen waren brachiopoden, waaronder grote Spiriferen. Langs de bekende spoorbaan bij Barvaux (waar het inmiddels streng verboden is grond te verplaatsen) vonden we weinig. Maar tussen Barvaux en een ander dorpje lag de hele wegberm open voor het leggen van een telefoonkabel en prachtige Spiriferen waren ons deel.

Enkele jaren geleden werd te Velbert, bij Düsseldorf, een viaduct aangelegd. Men stuitte op het Boven-Devoon met een rijke en unieke Echinodermenfauna. Enige amateurs vonden vele

Crinoiden en Echiniden. Enkele vondsten van tot dan toe onbekende soorten werden later afgestaan voor onderzoek aan de universiteit.

Trilobieten

Dit voorjaar reden we, na een bezoek aan het voormalige eilandje Mont St-Michel aan de Franse westkust, op een zondag over de N 137 van Rennes naar Nantes. Deze drukke, bochtige weg werd uitgebouwd. Het was bij het dorpje Bain de Bretagne, dat op het nieuwe stuk weg, nog afgesloten voor het verkeer, enkele auto's stonden. Mijn nieuwsgierigheid was gewekt, mede door de kennis dat we hier op een Paleozoïsche ondergrond reden (zie Gea, maart 1991: Het oude Frankrijk) en we besloten een kijkje te gaan nemen.

Grote tot zeer grote brokken grijsblauwe schalie lagen in de middenberm en in de beide taluds. Met hamers en beitels werden de stukken gespleten en het resultaat was verbluffend! Deze schalie bevatte een rijke fauna van zeer grote trilobieten van de soort *Synhomalonotus tristani*. Zie de foto's. Opgemerkt moet worden, dat alléén vervellingen werden aangetroffen.

De aanwezige Franse amateurs benadrukten dat geen van de overige vindplaatsen in Bretagne zulke grote exemplaren bevat. Inmiddels is het stuk weg klaar en is de ontsluiting teniet gedaan. Natuurlijk is het ondoenlijk om op onze vakantie iedere ontsluiting waar we langs komen te inspecteren, maar je weet nooit welke kans je mist. Dat geldt bijvoorbeeld bij de vele falaises en abraziestranden aan de Franse westkust. Als we in de zomer op het abraziëvlak niets dan zand hebben gevonden, zegt dat nog niet dat er niets te vinden zou zijn. Vaak spoelt met de najaars- en winterstormen het zand weg en liggen zeeëgels of ammonieten dan juist vrij. Het omgekeerde gebeurt trouwens ook. Kansen liggen soms voor het oprapen.

Vervellingen van de trilobiet Synhomalonotus tristani, Onder-Ordovicium; Bain de Bretagne, West-Frankrijk. Links: thorax (middendeel) en pygidium (achterlijf), lengte 98 mm; rechts: deel van de cephalon (kop), lengte 33 mm.

Wanneer het dier vervelde, scheurde de oude huid aan de kopzijde open langs de "gezichtsnaad"; een deel van het koppantser bleef op het dier achter. Bij vervellingen van het kopgedeelte vind je dus nooit een complete kop.

